

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 84/02-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Jána Mazáka a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Lubyho na neverejnom zasadnutí 3. júla 2003 v konaní o sťažnosti Ing. M. Š., bytom K., zastúpenej komerčným právnikom JUDr. I. L., B., ktorou namieta porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 495/96, za účasti Okresného súdu Košice II, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. M. Š. na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 495/96 **b o l o p o r u š e n é.**

2. Okresnému súdu Košice II **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 495/96 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. M. Š. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie vo výške 60 000 Sk (slovom Šesťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré je jej Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II j e p o v i n n ý uhradiť Ing. M. Š. do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu trovy konania vo výške 12 398 Sk (slovom Dvanásťtisícristodevät'desiatosem slovenských korún) na účet komerčného právnik JUDr. I. L., B.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 84/02 z 3. decembra 2002 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. M. Š., bytom K. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej komerčným právnikom JUDr. I. L., B., ktorou namieta porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 495/96.

Z prijatej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala 22. mája 1996 bývalému Obvodnému súdu Košice 2 (ďalej len „obvodný súd“) žalobu proti Úradu životného prostredia mesta Košice, ktorou sa domáhala zaplatenia rozdielu na mzde za obdobie od 1. októbra 1993 do 31. mája 1996 v sume 26 210 Sk z titulu nesprávneho mzdového zatriedenia. Ku dňu doručenia sťažnosti ústavnému súdu bola jej vec vedená na okresnom súde pod sp. zn. 20 C 495/96.

Sťažovateľka uviedla, že od podania žaloby boli vo veci nariadené iba dve pojednávania, prvé 5. novembra 1997 a druhé 28. januára 1998. Vzhľadom na to, že ostatné pojednávanie bolo odročené na neurčito a okresný súd vo veci nekonal, podala 31. júla 2002 jeho predsedovi sťažnosť na prieťahy v konaní. Odpoveď na túto sťažnosť jej bola doručená 21. augusta 2002. Predseda okresného súdu uznal jej opodstatnenosť (odvolávajúc sa na objektívne dôvody), ale napriek jeho prísľubu, že bude vec sledovať do jej právoplatného skončenia, k náprave nedošlo.

S tvrdením predsedu okresného súdu o objektívnosti dôvodov, v dôsledku ktorých došlo k prieťahom v označenom konaní, sťažovateľka nesúhlasí a domáha sa, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy. Ďalej navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať tak, aby jej vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Napokon žiada, aby jej ústavný súd priznal „finančné zadost'učinenie“ v sume 100 000 Sk, čo odôvodňuje o. i. tým, že starobný dôchodok, do ktorého odišla v priebehu trvania sporu, jej bol v dôsledku prieťahov v napadnutom konaní vypočítaný z nižšieho priemerného zárobku, než na aký mala v skutočnosti nárok.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 1456/02 doručeným ústavnému súdu 27. decembra 2002. Okrem iného v ňom uviedol:

„Je pravdou, že návrh na zaplatenie sumy 26.210,- Sk bol podaný na tunajšom súde dňa 22. 5. 1996 a pridelený do súdneho oddelenia JUDr. J. S., ktorého zaujatosť namietala žalobkyňa písomným podaním zo dňa 3. 7. 1996. V dôsledku uplatnenej námietky bol spis predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach dňa 15. 8. 1996, odkiaľ bol tunajšiemu súdu vrátený dňa 5. 11. 1996.

Po odchode JUDr. J. S. z funkcie sudcu tunajšieho súdu bola vec podľa § 2 ods. 2 Spravovacieho poriadku presunutá do súdneho oddelenia JUDr. A. G., ktorá vo veci určila termín pojednávania na deň 5. 11. 1997. Uvedené pojednávanie bolo odročené na deň

28. 1. 1998. Toto však bolo z dôvodu práceneschopnosti konajúcej sudkyne odročené na neurčito.

Po nástupe JUDr. G. na materskú dovolenku bol spis dňa 12. 7. 1999 presunutý opatrením predsedu súdu do súdneho oddelenia Mgr. J. M. Potom, čo sa Mgr. M. vzdal funkcie sudcu, bola vec dňa 2. 10. 2000 opäť presunutá do súdneho oddelenia JUDr. G., ktorá vykonávala úkony smerujúce k zisteniu právneho nástupcu žalovaného, nakoľko pôvodne žalovaný účastník po podaní žaloby na súd zanikol.

V danom prípade teda skutočne došlo k prietahom v konaní i zo strany súdu, avšak tieto sú zapríčinené čiastočne i samotou žalobkyňou, ktorá po zániku pôvodne označeného žalovaného neuviedla správne pasívne legitimovaného účastníka, hoci ako žalobkyňi jej takáto povinnosť vyplýva z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku.

V súvislosti s podanou sťažnosťou poukazujem aj na skutočnosť, že v dôsledku pretrvávajúceho vysokého nápadu na občianskoprávnom úseku, ako aj personálneho oslabenia tohto úseku v priebehu tohto kalendárneho roka, sa počet nevybavených vecí v jednotlivých súdnych oddeleniach neustále zvyšuje a u JUDr. G. je ich počet k 31. 11. 2002 604, z toho je 190 vecí starších ako dva roky. Takýto stav bráni vykonávaniu úkonov a rozhodovaniu vecí v účastníkmi predpokladaných lehotách.“

Právny zástupca sťažovateľky sa nestotožnil s vyjadrením predsedu okresného súdu a vo svojom stanovisku k nemu zo 6. marca 2003 o. i. uviedol: „*Pokiaľ ide o vyjadrenie predsedu Okresného súdu Košice II, konštatujem, že tvrdenie o tom, že prietahy zapríčinila i samotná žalobkyňa, je nepravdivé a bez vecného i právneho základu. Žaloba bola podaná 22. 5. 1996 proti žalovanému Úrad životného prostredia mesta Košice, v ktorého územnom obvode pôsobili Obvodné úrady životného prostredia Košice I. až V. Podľa zákona č. 222/1996 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy práva a povinnosti orgánov životného prostredia ex lege prešli na okresné a krajské úrady. Skutočnosti, ktoré vyplývajú zo zákona, nemôžu byť predmetom dokazovania a súdy sú povinné na ne prihliadať ex offa.*“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie vecí. V dôsledku toho senát predmetnú

sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov konania, ich zástupcov a verejnosti len na základe obsahu sťažnosti a dotknutého súdneho spisu.

II.

Vychádzajúc z obsahu sťažnosti, vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh konania v predmetnej veci od podania žaloby okresnému súdu do 27. decembra 2002, keď bol ústavnému súdu doručený spis okresného súdu sp. zn. 20 C 495/96.

Žaloba sťažovateľky proti Úradu životného prostredia mesta Košice o zaplatenie rozdielu na mzde z titulu nesprávneho mzdového zatriedenia bola obvodnému súdu doručená 22. mája 1996.

Obvodný súd zaslal žalobu na vyjadrenie žalovanému, ktorému bola doručená 21. júna 1996. Vyjadrenie žalovaného došlo obvodnému súdu 18. júla 1996.

Podaním doručeným obvodnému súdu 3. júla 1996 namietala sťažovateľka zaujatosť zákonného sudcu. Na základe toho bol spis 15. augusta 1996 predložený na rozhodnutie o námietke zaujatosti Krajskému súdu v Košiciach, odkiaľ bol obvodnému súdu vrátený 5. novembra 1996 (Krajský súd v Košiciach nevytlúčil sudcu z prejednávania a rozhodovania veci sťažovateľky).

Dňa 4. júla 1996 nadobudol účinnosť zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 222/1996 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o organizácii miestnej štátnej správy“), ktorým došlo k zrušeniu žalovaného a prechodu práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov na novozriadený subjekt uvedený v § 13 citovaného zákona.

Po odchode zákonného sudcu z funkcie sudcu obvodného súdu bola vec pridelená inej sudkyňi tohto súdu, ktorá 2. októbra 1997 nariadila vo veci pojednávanie na 5. november 1997. Okresný súd doručoval predvolanie na toto pojednávanie Okresnému úradu Košice II, ktorý však podľa zákona o organizácii miestnej štátnej správy nebol právnym nástupcom pôvodného žalovaného.

Pojednávanie nariadené na 5. november 1997, na ktorom sa zúčastnila iba sťažovateľka a jej právny zástupca, bolo odročené na 28. január 1998. Toto pojednávanie sa však neuskutočnilo z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne.

Dňa 29. januára 1998 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie Krajského úradu Košice, ktorým mu na jeho výzvu potvrdzuje svoje právne nástupníctvo (pasívnu legitimáciu) v spore.

Opatrením predsedu okresného súdu z 12. júla 1999 bol spis z dôvodu nástupu zákonnej sudkyne na materskú dovolenku pridelený na prejednanie a rozhodnutie inému sudcovi. Po tom, ako sa tento sudca vzdal funkcie sudcu, bola vec 2. októbra 2000 opäť pridelená pôvodnej zákonnej sudkyňi, ktorá sa medzitým vrátila z materskej dovolenky.

V nasledujúcom období až do predloženia súdneho spisu ústavnému súdu spočívala činnosť okresného súdu výlučne v zasielaní výziev na okresné a krajské úrady smerujúcich k zisťovaniu právneho nástupcu žalovaného.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia jej základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy konštantne vychádza z toho, že „účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pričom k naplneniu tohto práva dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím“, čo sa v celom rozsahu uplatňuje

vo veci sťažovateľky, predmetom ktorej je spor o mzdový nárok (napr. I. ÚS 55/97, II. ÚS 813/00, II. ÚS 114/02, I. ÚS 27/03).

Rýchlosť, účinnosť a výsledok (odstránenie právnej neistoty účastníka) každého súdneho konania je podmienená (objektívne aj subjektívne) charakterom, ako aj právnou a faktickou zložitou prejednávanej veci, ďalej správaním účastníka súdneho konania a napokon aj činnosťou súdu. Preto je základnou povinnosťou súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, a napokon z § 114 ods. 1 OSP, podľa ktorého predseda senátu pripraví konanie tak, aby bolo možné rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní (podobne I. ÚS 57/97).

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, keď sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priesťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 74/97, I. ÚS 3/00, I. ÚS 20/02) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3).

1. Predmetom konania pred okresným súdom je mzdový nárok sťažovateľky. Pracovnoprávny spor vo veci mzdového nároku nemožno podľa názoru ústavného súdu pokladať za skutkovo a právne zložitú vec. V týchto sporoch sa používa základná právna úprava prijatá v Zákonníku práce (zákon č. 65/1965 Zb. v znení neskorších predpisov), ako aj vo vykonávacích predpisoch, ktorých výklad a používanie boli stabilizované v pomerne rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov, kde je upravená aj metodika postupu všeobecných súdov v pracovnoprávných veciach.

Doterajšie trvanie konania a jeho priebeh nie je preto možné považovať za dôsledok vyvolaný právnou alebo faktickou zložitou prejednávanej veci. Na právnú ani faktickú zložitú ako dôvod doterajšej dĺžky trvania súdneho sporu nepoukazoval ani okresný súd vo vyjadrení k sťažnosti sťažovateľky.

2. Ďalším kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľky ako účastníka súdneho konania. Zo spisu okresného súdu ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by nasvedčovala tomu, že sťažovateľka sa v preskúmvanej veci akýmkoľvek spôsobom podieľala na vzniku zbytočných prietáhov. Ústavný súd sa nestotožňuje s názorom okresného súdu, podľa ktorého k vzniku zbytočných prietáhov prispela i samotná sťažovateľka, a to tým, že *„po zániku pôvodne označeného žalovaného neuviedla správne pasívne legitimovaného účastníka, hoci ako žalobkyni jej táto povinnosť vyplýva z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku“*. Treba totiž poukázať na ustanovenie § 107 ods. 4 OSP, ktoré upravuje postup súdu v prípade, ak počas konania zanikne právnická osoba. Súd má v takomto prípade povinnosť pokračovať v konaní s jej právnym nástupcom a iba ak právneho nástupcu niet, konanie zastaví. To, kto sa stal právnym nástupcom pôvodne označeného žalovaného, vyplývalo v danom prípade explicitne z citovaného zákona o organizácii miestnej štátnej správy (II. časť na str. 5 tohto nálezu). V právnom štáte sa musí dôsledne uplatňovať zásada *iura novit curia*, ktorá predstavuje integrálnu súčasť spravodlivého procesu. Súd preto mohol a mal v danej veci konať *ex offio*.

3. Posledným kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom v označenom súdnom konaní, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní toho, či v dôsledku jeho postupu došlo k s'ťažovateľkou namietanému porušeniu označeného základného práva, dospel ústavný súd k záveru, že s'ťažnosť s'ťažovateľky je opodstatnená v dôsledku nekonania okresného súdu (bez existencie zákonnej prekážky) a aj v dôsledku jeho postupu, ktorý však nesmeroval k odstráneniu právnej neistoty s'ťažovateľky vo veci, s ktorou sa obrátila na súd.

Ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že súdne konanie, ktoré v právnej veci s'ťažovateľky začalo 22. mája 1996, je stále vedené na súde prvého stupňa bez toho, aby bolo do dňa vydania tohto nálezu rozhodnuté vo veci samej. Ústavný súd preto konštatuje, že okresný súd v právnej veci s'ťažovateľky nepostupoval plynulo a dôsledne.

Prvé pojednávanie vo veci nariadil okresný súd po 17 mesiacoch od začatia konania, (na 5. november 1997), avšak žalovaný sa na ňom nezúčastnil. Predvolanie na pojednávanie bolo však doručované inému subjektu než právnomu nástupcovi pôvodného žalovaného. Druhé a zároveň posledné pojednávanie nariadené do doručenia s'ťažnosti ústavnému súdu sa malo uskutočniť 28. januára 1998. Ako už bolo uvedené, toto pojednávanie sa pre práceneschopnosť zákonnej sudkyne nekonalo a bolo odročené na neurčito. Za celé ústavným súdom vyhodnocované obdobie trvania sporu sa neuskutočnilo ani jedno pojednávanie, na ktorom by sa bolo vykonávalo dokazovanie, resp. akékoľvek iné úkony zásadnej povahy. Od dátumu posledného pojednávania až do predloženia spisu ústavnému súdu spočívala činnosť okresného súdu v neefektívnych úkonoch, ktorými zisťoval, na koho prešli práva a povinnosti z pracovnoprávnych vzťahov z pôvodnej žalovanej (zrušenej) právnickej osoby, aj keď táto skutočnosť vyplývala z § 13 zákona o organizácii miestnej štátnej správy. V priebehu konania sa vyskytli obdobia, v ktorých okresný súd za obdobie viac než jedného roka neurobil ani jeden úkon. Ide o obdobie od 28. januára 1998 (od termínu nariadenia ostatného pojednávania) do 26. februára 1999 (zaslanie výzvy okresného súdu právnomu zástupcovi s'ťažovateľky) a druhým obdobím nečinnosti je obdobie od 12. júla 1999 (keď vec bola z dôvodu nástupu zákonnej sudkyne na materskú

dovolenku pridelená na prejednanie a rozhodnutie inému sudcovi) do 2. októbra 2000 (keď bola vec opäť pridelená pôvodnej zákonnej sudkyni).

Ústavný súd konštatuje, že okresnému súdu trvalo viac než 6 rokov, kým si zabezpečil aspoň základné podklady pre svoje meritórne rozhodnutie v právnej veci sťažovateľky.

Ako vyplýva zo stanoviska okresného súdu k predmetu sťažnosti, okresný súd uznal existenciu prietáhov v konaní, avšak kvalifikoval ich ako prietahy objektívneho charakteru spôsobené vysokým nápadom na občianskoprávnom úseku a nedostatočným personálnym obsadením sudcovských funkcií na tomto úseku.

Obranu okresného súdu spočívajúcu vo vysokom nápade vecí a v personálnych problémoch ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prietahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa doterajšej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 18/98, II. ÚS 52/99, III. ÚS 17/02, I. ÚS 20/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, by mohli iba dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v prípade, že sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia (mutatis mutandis I. ÚS 39/00, I. ÚS 55/02), inak vyjadrené, preťaženosť súdov, ich personálne a organizačné problémy nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným prietahom v konaní (III. ÚS 14/00).

Okresným súdom uvádzané skutočnosti nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát povinnosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní. Povahu objektívnych príčin možno priznať právnym udalostiam, ale uplatnenie ústavou zaručeného práva sa nemôže zmariť nenáležitým správaním štátnych orgánov, ktoré v mene štátu zabezpečujú uplatnenie práv zaručených ústavou (II. ÚS 64/97).

Ústavný súd už vyslovil, že v právnom štáte, v ktorom sú ako neoddeliteľné súčasti okrem iných stelesnené také princípy, ako sú právna istota a spravodlivosť (princíp materiálneho právneho štátu), čo možno spoľahlivo vyvodiť z čl. 1 ústavy, sa osobitný dôraz kladie na ochranu tých práv, ktoré sú predmetom jej úpravy. Povinnosťou všetkých štátnych orgánov je zabezpečiť reálnu možnosť ich uplatnenia tými subjektmi, ktorým boli priznané (I. ÚS 24/03).

Vychádzajúc z platnej právnej úpravy a so zreteľom na všetky uvedené dôvody (v prvom rade hodnotenie kritéria postupu a nečinnosť okresného súdu) ústavný súd konštatoval, že v občianskoprávnom konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 20 C 495/96 nie je možné hodnotiť postup súdu ako taký, ktorý by zodpovedal ústavou priznanému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a príslušným ustanoveniam Občianskeho súdneho poriadku, čo je nevyhnutným predpokladom spoločensky efektívneho, t. j. rýchleho a účinného poskytnutia právnej ochrany.

Vzhľadom na to ústavný súd rozhodol, že v dôsledku zbytočných prietáhov došlo počas celého doterajšieho priebehu uvedeného konania k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súde, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 20 C 495/96 konal bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného zákonného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk. Pokiaľ ide o dôvody, z akých sa ho domáhala, argumentovala tým, že okresný súd porušil jej základné práva ustanovené v čl. 46 a čl. 48 ústavy. K požadovanému rozsahu primeraného finančného zadosťučinenia uviedla, že „*vychádzala jednak z každoročnej inflácie v priemere 6 %, z úrokov z omeškania vo výške 3 % do 30. 4. 1995, 22 % do 5. 10. 1955 (správne má byť 1995), 19,5 % do 12. 1. 1996 a 17,6 % do zaplatenia, ako aj zo skutočnosti, že výška môjho priemerného zárobku mala vplyv na výšku starobného dôchodku, ktorý od 1. 1. 1997 poberám*“.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré je peňažnou protihodnotou utrpenej nemajetkovej ujmy (napr. I. ÚS 15/02, I. ÚS 27/03).

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil zásadou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je reparácia

nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody, ktorá by sa po splnení zákonných podmienok mohla uplatňovať v konaní pred všeobecnými súdmi.

Vzhľadom na celkovú doterajšiu dobu nečinnosti a neefektívnosti postupu okresného súdu vo veci sp. zn. 20 C 495/96, berúc do úvahy, že sťažovateľka sa o prieťahy v konaní nijako nepričinila, a zohľadňujúc aj konkrétne okolnosti prípadu vrátane pozície sťažovateľky, jej pretrvávajúci pocit neistoty a v neposlednom rade tiež naplnenie princípu spravodlivosti ústavný súd považoval priznanie sumy 60 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde v spojení s § 56 ods. 4 tohto zákona.

Ústavný súd podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol o úhrade trov konania vo výške 12 398 Sk [§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c), § 19 ods. 3, § 22 a § 24 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 591/2002 Z. z. o odmenách komerčných právnikov za poskytovanie právnej pomoci], pričom vo vzťahu k dvom úkonom právnej služby uskutočneným v roku 2002 (prevzatie a príprava a napísanie sťažnosti) vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok roku 2001, ktorá bola 11 963 Sk, a pri odmene za jeden úkon právnej služby (vyjadrenie zo 6. marca 2003) vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok roku 2002, ktorá bola 12 811 Sk. Na základe toho bola náhrada priznaná za dva úkony právnej pomoci vo výške 3 900 Sk a 2 x režijný paušál po 100 Sk a za jeden úkon právnej pomoci vo výške 4 270 Sk a 128 Sk režijný paušál.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. júla 2003